

ADECVAREA CAPITALULUI – ELEMENT FUNDAMENTAL AL REGLEMENTARILOR BANCARE

Asistent univ. drd. Daschievici Anișoara Niculina - Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, e-mail: anisoara_1978@yahoo.com

Rezumat:

The banking capital, also it has a relative reduced weight in the banking balance sheet, represents a fundamental element concerning the gestion of any kind of risks with that it confronts a banking society.

The adaptable of the capital like the restricted measure imposed to the banks, represents the based preoccupation for the banking settlement, because a banking system make from deeply capitalized banks, it will overtake more easier a lot of interne obstacle.

În literatura de specialitate se folosește adesea termenul de „reglementări bancare și prudențiale” pentru a se sublinia faptul că există o reglementare prin legi și alte norme asimilate pentru a asigura un cadru legal necesar desfășurării activității bancare și pentru statuarea unor relații responsabile între bănci și clienții lor.

Reglementările prudențiale reprezintă o măsură necesară și utilă pentru a preveni înclinația managerilor către profituri mari și rapide care adesea implică renunțarea la cele mai elementare măsuri preventive. Necesitatea unei atitudini prudențiale impuse băncilor prin lege decurge, în primul rând din rolul băncilor, a sistemului bancar în economie. Situația economică și financiară a agenților economici și a persoanelor fizice este îmbinată în procesul serviciilor bancare și orice destabilizare a băncilor poate conduce la multiple fenomene de criză în economie, în viața întreprinderilor și a familiilor.

Reglementările prudențiale au ca sferă de aplicabilitate spațiul național făcând referiri directe către legile și normele statuate de fiecare țară. Creșterea continuă a riscurilor bancare în epoca contemporană, concomitent cu intensificarea relațiilor de colaborare, a dus la internaționalizarea reglementărilor, în sensul elaborării unor norme naționale conform principiilor acceptate de mai multe țări, de genul grupurilor internaționale de studii organizate de Banca Reglementelor Internaționale de la Basel sau aplicarea normelor comunitare, elaborate sub forma directivelor europene, în sistemul Uniunii Economice Europene.

Reglementările elaborate de Banca Națională a României sunt aliniate la standardele internaționale în materie, fiind în concordanță atât cu principiile generale stabilite de Comitetul de la Basel privind activitatea de supraveghere bancară, cât și cu Directivele Uniunii Europene privind reglementarea activității instituțiilor financiare și de credit.

Legea bancară română stabilește prin reglementări cerințele prudențiale, ca norme de reducere a expunerii la risc, de constituire a unor resurse de acoperire a pierderilor rezultate din realizarea riscurilor sau măsuri de limitare a efectelor negative ale înfăptuirii riscurilor. Normele bancare impun băncilor un comportament obligatoriu comensurat prin anumiți parametri.

Sectorul bancar este unul dintre cele mai reglementate sectoare din întreaga societate, iar regulile privind capitalul bancar reprezintă ponderea cea mai semnificativă din aceste reglementări. Această importanță deosebită care se acordă capitalului bancar se datorează faptului că băncile sunt, de fapt intermediari pe piața financiară, și astfel nu-și folosesc decât într-o măsură foarte mică propriile resurse.

Capitalul bancar joacă un rol important începând cu constituirea băncii și continuând cu perioada de funcționare până la lichidare. Teoretic, capitalul bancar îndeplinește următoarele **funcții**:

- protejează deponenții în eventualitatea insolvenței și lichidării băncii;
- absoarbe pierderile neanticipate pentru a menține încrederea, astfel, ca în condiții de stres, banca să-și poată continua activitatea;
- servește la achiziționarea de clădiri și echipamente pentru desfășurarea activității;
- servește ca o limită impusă pentru expansiunea nejustificată a activelor.

Funcția esențială a băncii este aceea de a asigura publicul și autoritățile asupra stabilității băncii. În vederea satisfacerii nevoilor de capital managementul bancar trebuie să ia în considerație următoarele elemente:

- reglementările bancare privind capitalul băncii;
- posibilitățile băncii de creștere a capitalului.

Practica internațională a promovat și comunitatea bancară mondială a confirmat necesitatea structurării capitalului bancar în două părți și anume:

a) **capitalul propriu sau capitalul de bază** care cuprinde:

- capitalul social vărsat;
- primele legate de capital;
- rezervele legale;
- rezerve generală pentru riscul de credit;
- fondul imobilizărilor corporale;
- rezervele statutare;
- rezultatul reportat reprezentând profit nerepartizat,
- rezultatul net al exercițiului financiar curent reprezentând profit etc.

b) **capitalul suplimentar** care se ia în calculul fondurilor proprii în proporție de 100% din capitalul propriu sau de rang I și se compune din:

- alte rezerve decât cele incluse în capitalul propriu;
- datoria subordonată luată în calculul fondurilor proprii ale unei bănci în proporție de maximum 50% din capitalul propriu
- subvenții pentru investiții;
- diferențele favorabile din reevaluarea patrimoniului.

Prima parte a capitalului bancar include resursele provenite de la acționari și din activitatea proprie a băncii, iar partea a doua resursele împrumutate sau provenite din surse excepționale.

Adecvarea capitalului ca măsură restrictivă impusă băncilor reprezintă preocuparea de bază pentru reglementarea bancară pentru că un sistem bancar format din bănci puternic capitalizate va depăși mult mai ușor diversele obstacole interne.

Acordul de la Basel stabilește principiile sistemului de adecvare a capitalului la baza căruia implementează elementele semnificative:

- cerințele privind minimul de capital sunt legate de riscul de credit funcție de structura activelor bancare. Cu cât creditul este mai riscant, cu atât cerința de capital este mai mare;
- aportul acționarilor este considerat cel mai important tip de capital, ca atare fiecare banca trebuie să participe obligatoriu cu o rată minimă, funcție de gradul de risc;
- cerințele minime privind capitalul total sunt stabilite la 8% din totalul activelor ponderate funcție de risc;
- riscul aferent operațiunilor extrabilanțiere este inclus în calculul privind convertirea angajamentelor specifice în credite echivalente

- cerințele de capital au fost aproximativ standardizate între țări, ceea ce înlătură avantajele competitive pe care băncile dintr-o țară le puteau avea asupra băncilor din alte țări, funcție de reglementări sau sisteme de contabilizare diferite.

Acordul de la Basel stabilește funcție de aceste elemente de principiu o scară de diferențe a activelor funcție de gradul de risc care stă la baza calculelor de adecvare.

Norma Cooke care a devenit operațională din 1992 stabilește o corelație directă între nivelul capitalului băncii și volumul activelor ponderate

Norma B.N.R. nr.8/1999 reglementează supravegherea de către banca centrală atât a solvabilității, cât și a expunerilor mari și a împrumuturilor acordate persoanelor aflate în relații speciale cu banca. Băncile sunt obligate să raporteze la B.N.R. lunar nivelul indicatorilor de solvabilitate pe baza unor formulare speciale.

Limita minimă a indicatorului de solvabilitate, calculat ca raport între nivelul fondurilor proprii și expunerea netă va fi de 12%, iar limita minimă a indicatorului de solvabilitate calculat ca raport între nivelul capitalului propriu și expunerea netă, va fi de 8%. Conform aceleiași norme nivelul unei expuneri mari nu poate depăși 20% din fondurile proprii ale băncii, iar suma totală a expunerilor mari nu va putea depăși de 8 ori nivelul fondurilor proprii ale băncii.

Având în vedere diversitatea activelor angajate și faptul că, în funcție de caracteristicile lor, ele sunt expuse în mod diferit la risc, s-a încercat o omogenizare prin împărțirea lor pe mai multe clase de risc utilizându-se următorii coeficienți de ponderare a activelor în funcție de risc și anume:

- Clasa de risc 0%: numerar; creanțe asupra administrației locale;
- Clasa de risc 20%: creanțe asupra băncilor comerciale;
- Clasa de risc 50%: creanțe garantate prin ipotecă, leasing imobiliar;
- Clasa de risc 100%: alte creanțe.

Elementele în afara bilanțului sau operațiunile extrabilanțiere, care nu presupun utilizări efective ale resurselor bancare, ci numai angajamente luate de bancă în favoarea terților se pot include în norma Cooke pe baza unor coeficienți de conversie.

Creșterea capitalului ca modalitate de încadrare în prevederile Acordului de la Basel reprezintă o preocupare centrală a băncilor. În creșterea capitalului, băncile se pot confrunta cu costul ridicat al creșterii capitalului propriu sau pot recurge la măsuri de majorare a capitalului suplimentar care implică costuri mai mici. O bancă poate acționa prin una din următoarele trei căi pentru a se conforma normei Cooke în cazul în care se află sub 8%:

- creșterea capitalului până la nivelul adecvat care se poate face prin emisiune suplimentară de acțiuni, repartizarea profitului în favoarea băncii și mai puțin în a acționarilor sau prin operațiuni mai complicate și fuziuni cu bănci mai bine capitalizate;
- diminuarea activului în contextul micșorării bilanțului dar cu menținerea constantă a fondurilor proprii;
- modificarea structurii activului în contextul unui bilanț constant.

Armonizarea legislației europene în domeniul bancar a rezultat ca o necesitate în vederea creării unei piețe europene unice. În domeniul solvabilității bancare, în cadrul Uniunii Europene au fost aprobate două directive:

- ✓ Directiva „Fondurilor proprii” – OFN 89/299/EEC din 17 aprilie 1989;
- ✓ Directiva „Ratei de solvabilitate” – SRD 89/647/EEC din 18 decembrie 1989.

Prima directivă introduce conceptul armonizării supravegherii solvabilității, având la baza o rată de solvabilitate minimă de 8%, rezultată prin calcularea unui raport similar aplicat în cadrul Normei B.N.R. 8/1999, cu deosebirea că nivelul minim acceptat de B.N.R. pentru acest indicator este de 12%.

Dezvoltarea remarcabilă a sectorului bancar din ultimele decenii, globalizarea acestui fenomen, volatilitatea accentuată a indicatorilor macroeconomici precum și apariția de noi instrumente financiare tranzacționabile pe piața monetară au făcut ca riscurile cu care se confruntă în mod curent băncile să impună necesitatea promovării unor noi reglementări privind adecvarea capitalului.

Acordul din 1988 s-a concentrat în special asupra capitalului total al unei bănci, noile propuneri fiind concepute în scopul îmbunătățirii siguranței sectorului bancar prin acordarea unei importanțe sporite în ceea ce privește managementul, controlul intern al băncii, precum și a procedurilor de supraveghere și a disciplinei de piață.

Noul acord privind adecvarea capitalului este structurat pe trei piloni:

- cerințele privind capitalul minim; modul de calcul al capitalului minim rămâne asemănător vechiului acord, cu diferența că se introduce și cerința de capital privind riscul operațional;
- supravegherea prudențială se axează pe necesitatea ca supraveghetorul să se asigure că orice banca dispune de procese interne în măsură să evalueze gradul în care adecvarea capitalului este asigurat corespunzător;
- disciplina de piață.

Cel de al treilea pilon se refera la disciplina de piață ce poate fi asigurată în special prin creșterea transparenței activității fiecărei bănci prin publicarea tuturor informațiilor referitoare la activitatea băncilor.

Pe măsura dezvoltării pieței financiar-bancare interne, diferențele între metodologiile de determinare a ratei solvabilității, se pot înlătura relativ ușor, conducând astfel la armonizarea legislației în domeniu - factor vital ce poate fi analizat în cadrul procesului de integrare europeană a României.

Capitalul bancar deși are o pondere relativ redusă în bilanțul băncii, reprezintă un element fundamental în ceea ce privește gestionarea riscurilor de orice fel cu care se confruntă o societate bancară.

Noțiunea de capital adecvat tinde să se orienteze tot mai mult către cea ce băncile, prin norme și procese interne, consideră că este optim pentru ele și mai puțin către regulile standardizate, care stabilesc pe baza unor criterii ce uniformizează, capitalul necesar.

În ansamblul lor, reglementările prudențiale sunt pentru bănci limitative în extinderea sferei de activități, restrictive privind cifra de afaceri angajată, care în virtutea acestor reglementări trebuie să fie dimensionată cu potențialul băncii, și în consecință diminuează posibilitățile de profit.

În general reglementările sunt menite să preîntâmpine și să diminueze riscurile și să limiteze și să micșoreze pierderile. Unul dintre efectele principale este protecția băncii față de tendințele abuzive, agresive ale managerilor.

În concluzie, reglementările creează condiții de funcționare echitabilă pentru toate băncile și un climat de competitivitate specific. Toate acestea conduc la dezvoltarea sănătoasă a activității bancare și asigură un loc și un rol pe măsură sistemului bancar.

BIBLIOGRAFIE:

1. Basno. C., Dardac, N., *Management bancar*, Editura Economică, București, 2002
2. Danilă, N., Anghel, L., C., Dănilă, M., I., *Managementul lichidității bancare*, Editura Economică, București, 2002
3. Dedu, V., *Gestiune și audit bancar*, Editura Economică, București, 2003
4. Stoica, M., *Management bancar*, Editura Economică, București, 1999
5. ***www.bnr.ro